

Nova Strava

GLASILO NARODNEGA DELAVSTVA

Vzroki nezadovoljstva

Mezde so ostale iste, cene živiljenjskim potrebščinam se pa dnevno dvigajo. Posebno blago, ki je odvisno od uvoza iz inozemstva, je vedno dražje. Tako smo zadnje dni zvedeli, da se podraži riž za 150 do 2 din pri kilogramu. Mast je za 50 par dražja. Dvigajo se cene petroleja in bombažnemu blagu. Tudi na dnevnem živilskem trgu so cene poljedelskim pridelkom v skoku. Delavec z upravičenim strahom gleda v bodočnost. Tembolj, ker se pojavlja tudi brezposelnost v večjem obsegu.

Trgovci detajlisti morajo povečini plačevati blago naprej. Ustavljen je kreditiranje in so prišli posebno delavci v veliko zadrego, kako si naj preskrbe živiljenjske potrebščine, ker so doslej plačevali povečini kupljeno blago za nazaj in ob izplačilnih dnevih.

Mislimo, da je dolžnost javnih faktorjev, da že sedaj mislijo na akcije, kako pomagati delavcem, ki se nahajajo napram valu draginje in brezposelnosti brez moči. Občine bi bile poltlačane, da organizirajo aprovizacije, ki bi s podporo države in z velikimi nakupi živil preskrbele delavce z živilom. Tozadevnih zgledov, kako se urede taka vprašanja, imamo v raznih državah več kot dovolj. Tudi večja podjetja bi se morala prisiliti, da skrbijo za aprovizacijo svojega delavstva. Usodno bi bilo, če bi javni faktorji stali brez-

brizni ob strani in prepustili, da se razmere na živilskem trgu urejajo same od sebe.

Sporedno s porastom cen bi se morale regulirati tudi delavske mezde. Uradne minimalne mezde bi se morale takoj dvigniti.

V interesu socialnega miru je, da se vprašanja vsakdanjega kruha sistematično urejajo. Lačne množice so najlažje dostopne za različna tuja in zločinska gesla. Pojavljajo se že razni agitatorji, ki bi radi speljali mišljenje ljudstva na svoja temna pota, ko izrabljajo težavni položaj, v katerega se vedno bolj pogreza delavstvo. Samo s policijskimi ukrepi se take agitacije ne premaga. Odstraniti je predvsem ose, kar povzroča upravičeno nezadovoljstvo. Med vzroke nezadovoljstva pa gotovo spada draginja in brezposelnost. Zavedamo se, da v današnjih časih ni mogoče vsega urediti tako temeljito, da bi čez noč odpravili vse tegobe, ki tlačijo delavstvo. Z dobro voljo in s sistematičnim delom se bi pa marsikaj izboljšalo in kar je posebno važno, delavstvo bi videlo, da se javni faktorji resno zavzemajo zanj in da vse store, kar je v danih razmerah mogoče. Zlonamerna agitacija, da je delavstvo prepuščeno samemu sebi, bi bila s tem onemogočena. In to je v današnjih časih posebno važno za narod in državo.

Tolmačenje §-a 221 o. z.

Pri izvajanju določb §-a 221. obrtnega zakona glede pravice delavcev na neokrnjeno mezdo za čas orožnih vaj, se je izkazalo, da besedilo te določbe ni točno izraženo, vsled česar je mogoče tolmačenje v neprilog delavcu. Da se zaščiti prizadete in prepreči tožbe na izplačilo odtegnjenih zneskov, je Delavska zbornica zaprosila Centralno tajništvo, da nujno potom ministrstva za socialno politiko izposluje na podlagi §-a 460. obrtnega zakona pravilno tolmačenje tega paragrafa od g. ministra trgovine in industrije v sledečem smislu:

«Določbe §-a 221. obrtnega zakona glede »odgovarjajoče odškodnine od države« je razumeti tako, da se pod to odškodnino razume le odškodnina v denarju, ki bi jo dobil vojni obveznik od države. Ker podoficiri, kaplari in redovi na podlagi določbe čl. 270 »zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o ustroju vojske in mornarice« ne dobe za čas orožnih vaj nikake plače, jim ne smejo delodajalci od njim pripadajoče mezde odtegniti nikakih zneskov.»

Drugo vprašanje je, če ima delavec, ki je bil sedaj že drugič poklican na orožne vaje, pravico na neokrnjeno mezdo. § 221. obrtnega zakona predpostavlja predpogoj za prejemanje plače za čas orožnih vaj enoletno neprekinjeno službovanje. Istočasno pa

ugotavlja, da z odhodom na orožne vaje ne preneha službeno razmerje uslužbenca.

Glede §-a 219. o. z. se je v sodni praksi že ustalilo mišljenje, da pripada mezda za prvi teden bolezni tudi v slučaju, da delavec ponovno oboli in da mu ni treba še enkrat odslužiti predpisano 14 dnevno službeno razmerje.

Ker so določbe §-a 221. o. z. prisilnega značaja in izrecno predvidevajo, da z odhodom na orožne vaje službeno razmerje ne preneha, smatramo, da pripada delavcu ali nameščencu, ki je bil nad eno leto pri podjetju, mezda za prvo kot tudi za drugi orožno vajo.

V zvezi s § 221. o. z. je izdalo Ministrstvo za trgovino in industrijo tole tolmačenje: »Ministrstvo za trgovino in industrijo je bilo opozorjeno, da se dogajajo primeri, da se delodajalci ne drže točno odredb § 221. obrtnega zakona, katere določajo, da se z vpoklicem na vaje ne prekinja službeni odnos za ves čas trajanja vaj. Ministrstvo opozarja vse zainteresirane, da se strogo drže zakonskih predpisov in da izpolnjujejo vse svoje obveze, ki izvirajo iz imenovanih zakonskih odredb do službojemalcev. V nasprotnem primeru bo ministrstvo prisiljeno izdati izredne ukrepe za zaščito socialno šibkejših.»

Jugoslovanska misel

Pred vojno je jugoslovanska misel živo gorela v srcih vseh resnično in požrtvovalno narodno zavednih Slovencev. Nepokvarjena narodna zavest je davno pred vojno dovedla do spoznanja, da so Slovenci kot narod v okviru avstro-ogrske monarhije obsojeni v smrt. Nacionalno-politične težnje Slovencev so se zaradi tega hotele in morale usmerjati jugoslovansko. Ta usmeritev je pomenila, da se z ostalimi krvno sorodnimi Jugoslovani združimo v eno skupno državno enoto na skupnem državnem ozemlju. Neposredno po vojni so se odigravali velevažni dogodki, ki bi za usodo Slovencev lahko postali še bolj katastrofalni kakor so bili. Pod pritiskom skrajnih nevarnosti za naš narodni obstoj smo Slovenci kot en mož pribežali v varno pristanišče jugoslovanske misli in se napram mogočnemu zmagovalnemu zunanemu svetu predstavljali samo kot Jugoslovani. Vsak naš najmanjši odklon na stran slovenske vsenarodne suverenosti bi takrat Slovence potisnil na tir, ločen od usode ostalih Jugoslovancev. V jugoslovansko geopolitično, državno in tudi kulturno skupnost smo hoteli biti vključeni kot mednarodno najobčutljivejši in najvažnejši severni del slovenskega balkanskega polotoka, ki se nujno dotika interesnih območij velikih neslovenskih narodov okoli nas.

Po vojni, ko smo pristopili k organizaciji našega notranjega državnega življenja v prostovoljno izbrani jugoslovanski skupnosti in enotnosti, je bilo najbolj naravno to, da smo hoteli utrditi ono idejo, ki nam je bila v borbah za svobodo zvezda vodnica in kar smo vedno smatrali za temeljni pogoj ohranitve slovenskega narodnega obstoja. Če smo nacionalno svobodo priborili z jugoslovansko mislijo, moremo to svobodo samo s to mislijo, pretvorjeno v stvarno vsebino, obraniti. Slabič-človek prične s svobodo hazardirati. Zgodovina nam kaže brez števila primerov, kako so ponosni narodi lahkomišelnost pripravili težko priborjeno svobodo, ker so se v lahkomišelnem mirnem uživanju svobode preveč oddaljili od onih idealov, ki so svobodo ustvarili. Jugoslovanska misel je tudi med nami Slovenci kmalu izgubila na svoji notranji vrednosti, pričeli smo jo zanemarjati kot pravadno osnovo naših državno-političnih nauk. Oni, ki so Slovencev v viharjih prevratnih dneh z jugoslovansko mislijo dali v roke najučinkovitejše obrambno sredstvo, so bili proglašeni za izdajalce, opljuvani in preganjani. Jugoslovanstvo je moralo preživljati in še preživlja svoj ognjeni krst — in zmaguje. Kljub navideznim udarcem postaja jugoslovanstvo stvarnost, ki se krepko brani na vse strani.

Kaj razumemo pod jugoslovanstvom, kaj hočemo videti v jugoslovanski misli? Neresni bi bili, ako bi se za to misel zavzemali samo zaradi notranjih čustev, zaradi kakih začasnih potreb dnevne politike ali zaradi slovenske zavednosti brez smisla za gmotno koristnost take misli. Za resnega slovenskega človeka mora jugoslovanska misel pomeniti stvarno in vsega drugega vredno korist za naše gospodarske, kulturne in politične potrebe. Mi nočemo, da bi jugoslovanska misel Slovencev vzela le najmanjšo malenkost od njihove samobitnosti, ako je ta za gospodarske, kulturne in politične potrebe važna odnosno taka, da sojamči za naš narodni obstoj. Čednost jugoslovanske misli se ne sme spreminjati v greh nad Slovenci. Ako ta misel nima te moči, potem ni vredna naše vdanosti. Mi Slovenci imamo potrebo na tem, da v državi zmaga jugoslovanska narodna zavest, ker je sama ta zavest zadosti močna, da nas brani. Srbska, hrvatska narodna zavest bo branila samo svoje, tudi slovenska zavest samo svoje — toda to bi bil boj brez upa zmage, kadar bi se pojavila sila, ki nas hoče uničiti. V Slovence bi moral prodreti ponos Črnogorcev, ki je izražen sicer v malo zbadljivih besedah, ki pa vendar v bistvu pomenijo globoko samozavest: nas in Rusov je 180 milijonov — torej nas in Jugoslovancev je 18 milijonov! Jugoslovanska misel pomeni za nas Slovence zavarovalno-matematično rizikovno skupnost na povečani ploskvi vsedržavnega ozemlja. Ta skupnost pa tam, kjer vlada jugoslovanska misel, ne sme biti samo zunanja s skupnimi državnimi mejami, s skupnim kraljem in z eno vlado, ona mora biti notranje hotena, čustveno vzljubljena, duševno doživljena, polna medsebojnih vezi ljubezni in simpatij. Ta skupnost ne sme biti rahla. Ona mora biti taka, da bo vsaka jugoslovanska hiša kot moj lasten dom. To zahtevajo slovenski sebični interesi: dom nam je pretesen, potreben nam je širši življenjski prostor. Slovence mora biti povsod v državi gospodar na lastni zemlji, vsa bogastva države morajo biti tudi last Slovencev, naše gospodarsko in kulturno izživiljanje ne sme biti stisnjeno v slovenske meje. Mi Slovenci hočemo imeti svoje narodno ozemlje na prostoru od Triglava do Soluna. Mi Slovenci zahtevamo, da nas rede vse rude te zemlje, nam ne zadoščajo samo slovenske gore, mi hočemo tudi jugoslovansko morje. Mi nočemo samo slovenske autarkije, ker ta nima popolnih razvojnih možnosti in ker bi s tem priznali tudi drugim pravico do izključujoče sebičnosti.

Za nas je jugoslovanska misel modrost slabjšega, da je v polni meri kot enakovreden in enakopraven državljani deležen gmotnih in duhovnih zakladov velike skupnosti. Čustvena stran jugoslovanske misli je izpopolnjena z dobro preračunanimi sebičnimi tendencami Slovencev, ki se hočemo ohraniti kot zdrava veja velikega Slovanstva. Ta spoznanja nam narekujejo tudi dolžnost, da vse storimo za gospodarsko-socialni in kulturni dvig Slovencev s sredstvi doma in s sredstvi v vseh pokrajinah v državi.

Danes je čas, ki nas resno svari, da ostanemo neokrnjeni jugoslovanski misli zvesti.

—ec.

Bodimo pravični

Uspehi nove kolektivne pogodbe pri Kranjski industrijski družbi

Strokovne organizacije so 13. minulega meseca zaključile dopolnitev kolektivne pogodbe za delavstvo KID iz leta 1937. in 19. aprila 1938. Z izpremembo kolektivne pogodbe se je delavski položaj ponovno izboljšal.

Povsem razumljivo je, da tudi zdaj ni vsem prav. Tudi sami bi želeli še več in boljše pogodbo. Nekateri delavci zaradi posebnih razlogov ne presoajo položaja objektivno, to tudi zaradi tega, ker niso sodelovali pri izpremembi kolektivne pogodbe in zato povsem razumemo njihovo zadržanje. Vendar bi pričakovali objektivnega tolmačenja od tistih, ki so pri vseh razgovorih sodelovali. Da uspeh organiziranega delavstva ni stoočstoten, je razumljivo, krivda pa leži predvsem na delavski strani, odnosno na strani neorganiziranega delavstva, četudi so prejeli soglasno zahtevo organiziranega delavstva ter podpirali mezdno gibanje. Vendar pa bivši vodja, sedaj izven organizacije in drugi skušajo ustvariti nerazpoloženje delavstva s tem, da širijo med delavci po obratih neresnične vesti, da so se plačilni akordni faktorji poslabšali in da delavstvo izgubi na akordnih pribitkih v valjarnah na Javorniku.

Resnici na ljubo bomo dokazali, da zvišanje dnevne mezde ne vpliva kvarno na akord, da bi se isti znatno znižal ter da bi na ta način delavstvo izgubilo na svojih prejemkih. To dokazujemo z akordnimi prebitki, ki so bili meseca avgusta in septembra t. l. naslednji:

Težka proga	v avgustu 1.37 %	v septembru 1.58 %
Lahka proga I.	" 1.34 %	" 1.56 %
Lahka proga II.	" 1.42 %	" 1.64 %
Težka pločevinska proga	" 1.57 %	" 1.68 %
Adjustaža lahkkih prog	" 1.38 %	" 1.59 %
Nakladalna skupina pločevina	" 1.28 %	" 1.27 %
Nakladalna skupina premoga	" 1.19 %	" 1.19 %
Skladišče paličastega železa	" 1.46 %	" 1.59 %

Generatorsko osebje: Akordni ključ: težke proge —1.37 %, lahke proge —1.34 %, težke pločevinske proge 1.42 % — v avgustu —1.58 % in v septembru —1.45 %; enako velja tudi za prometno osebje ozkotirne železnice.

Akordni pribitek zgovorno zavrača neutemeljeno trditev. Treba pa bo paziti, da delavstvo v posameznih primerih res ne bo oškodovano in to kontrolo vrši najbolj vestno organizacija, zato vsi v organizacijo, saj bo potem tudi uspeh mezdnih gibanj povsem drugačen. Odklanjamo pa vsako neupravičeno kritiko neodgovornih činiteljev. Ne ustrašimo pa se objektivne kritike, ki jo iznašajo organizirani delavci. Vsekakor moramo ugotoviti, da je uspeh zadnjega meznega gibanja v resnici dovoljen, če upoštevamo razmere, v katerih smo gibanje vodili.

Dve uredbi

Koliko dobi rodbina, če je bil hranilec vpoklican v vojaško službo? Zaščita najemnikov

Izšla je uredba, po kateri dobe družine, katerih hranilci so bili poklicani k vojakom, podporo. Ta podpora se more uživati samo dotlej, dokler je družina v stiski, najdalje pa do odpustitve hranilca iz vojne dolžnosti. Podpora znaša v krajih z več kot 20 tisoč prebivalcev po 8 din dnevno in na osebo, v ostalih krajih pa 5 din dnevno. Vsem osebam, ki jih dejansko vzdržuje en hranilec, se more podeliti le ena podpora, in sicer po sledečem vrstnem redu: podpora za zakonito ženo, za potomce, za očeta in mater in izjemoma, če teh ni, drugim članom družine (bratom in sestram). Poleg podpore se more družinam podeljevati tudi dodatek za vsakega posameznega otroka pod 16. leti, katerega je vzdrževala oseba, poklicana na vojaško dolžnost. Dodatek znaša 3 din dnevno v vseh krajih. Prošnje za podporo se vlagajo pri občinah, ki opremi prošnjo s svojim poročilom o razmerah prosilca. Prošnje rešuje odbor, ki bo ustanovljen pri okrajnem sodišču in katerega tvorijo: en sodnik okrajnega sodišča kot predsednik odbora, en občinski odbornik iz kraja, kjer je sedež odbora in en davčni uradnik. Proti odlokom odbora za podporo se lahko pritoži na predsednika okrajnega odbora, ki odloča končno veljavno. Podpore se izplačujejo potem poštne hranilnice. Podpore niso rubljive. Če je hranilec poklican v vojaško dolžnost na določen čas in ne delj kot štiri tedne, bo predsednik odbora za podporo izdal nalog, da se vsa podpora in dodatek izplača naenkrat. Če

je hranilec pozvan na vojaške vaje za delj kot štiri tedne ali pa na nedoločen čas, se izvrši plačilo vsakih 15 dni naprej.

Druga nič manj važna uredba je bila izdana glede zaščite stanovanjskih najemnikov. Po tej uredbi se od oseb, ki so pozvane v vojaško službo najmanj za 15 dni, izvzemši službo v stalnem kadru, dokler se v tej službi nahaja, in tri mesece po odpustu iz te službe, ne more zahtevati plačila dolžnih najemnin za najeto stanovanje, kakor tudi ne od tistih najemnikov, katerim izplačilni rok dospe v času, dokler se nahajajo v vojaški službi. Isto velja za poslovne lokale, če je najemnik zaradi vpoklica k vojakom moral ostaviti delo, ki se je tu opravljalo, ali pa se je posel znatno zmanjšal. Vsa postopanja, ki so se pričela pred uveljavljenjem te uredbe zaradi izterjatve najemnine, katerih plačilo je s to uredbo odloženo, se prekinajo; nova se pa v času, ki ga predvidevajo določila te uredbe, sploh ne morejo začeti. Predpisi te uredbe pa se ne bodo izvajali proti vsem tistim, katerih dohodki se zaradi poklica k vojakom niso zmanjšali. Po preteku dobe, ki jo predvideva ta uredba, najemodajalec lahko zahteva od najemnika plačilo najemnine, katere doplačilni rok dospe potem. Poleg redne najemnine lahko zahteva od najemnika, da mu plača še 5 odstotkov njenega iznosa na račun odplačila dolžne najemnine, katere plačilo je odloženo po tej uredbi.

Civilizacija — plašč pisan, drag, ki z njim ogrinja se človeška zver... Ah, vse je laž na svetu, vse, vse laž! Resnica in pravica in morala — to pest je močna...

(A. Aškerc)

Razgled po svetu

Socialno - gospodarski:

Družinske doklade

Kot znano, prednjači francoska zakonodaja v ureditvi družinskih dokladov družinam z večjim številom otrok. Za dobro ureditev tega problema se vrše vsako leto posebni vsedržavni kongresi. Tako se je letos vršil že 9. kongres, ki je obravnaval to veljavno socialno in populacijsko vprašanje. Na kongresu je bilo ugotovljeno, da je vsota družinskih dokladov dosegla letni znesek 6 milijard frankov. Torej nekaj manj kot znaša naš jugoslovanski državni proračun. Višina družinske doklade se vsako leto določa naredbenim potom. Doklada mora znašati minimalno za 1 otroka 5 % povprečne mesečne mezde za moškega delavca, 10 % za drugega otroka in 15 % za vsakega nadaljnjega otroka. Zakon za 1. otroka doklade ne prizna, ako je dosegel 5. leto starosti. Za slučaj rojstva drugega otroka tudi doklada za prvega otroka oživi. Stariši uživajo doklade do 17. leta starosti otroka.

Zavarovanje v Italiji

V Italiji ni uvedeno zakonito obvezno bolniško zavarovanje, izvzemši v bivših avstrijskih pokrajinah. Bolniško zavarovanje delavcev je urejeno na osnovi prostovoljnih blagajn na načelu vzajemnosti. Te blagajne morajo posloovati na podlagi posebnih vzornih pravil, ki jih izda ministrstvo za delo. Po najnovejši ureditvi tega vprašanja znaša hranarina polovico povprečne plače posameznega delavca. V izrednih prilikah more upravni odbor blagajne hranarino znižati. Ta podpora traja samo 150 dni, pri kroničnih boleznih pa samo 90 dni. Hranarina odpade tudi, ako delavec v bolezni sprejema plačo ali kako drugo podporo v gotovini. Porodnina znaša tedensko 300 lir. Pogrebina pa najmanj 350 lir. Italijansko bolniško zavarovanje je torej glede dajatev slabše kot jugoslovansko zavarovanje.

Obtok denarja

V časopisih čitamo, da se je povečal obtok denarja Narodne banke na ta način, da se je od julija povečal za 1 milijardo 300.000.— din, od početka tega leta pa za 1 milijardo 87 milijonov din. Zlata podlaga Narodne banke ni bila povečana sorazmerno povečanemu obtoku bankovcev. Mislimo, da politika tiskanja novih bankovcev ni koristna in da je brezpogojno vztrajati na pravilnem razmerju obtoka bankovcev napram zlati rezervi Narodne banke. Večje denarne potrebe mora državna finančna politika kriti z drugimi sredstvi, ne s povečanim obtokom bankovcev. Smatramo, da je prišel skrajni čas za temeljito revizijo našega davčnega sistema, ki naj se nasloni na načelo progresivne obdavčitve.

Revizija

Čudno je to, da gospodarski krogi vsako kritično priliko izrabijo za to, da zahtevajo revizijo socialne zakonodaje. Hrvati so dobili svojo samostojno hrvatsko banovino, ki se mora gotovo boriti s početnimi težavami. Gotovo pa ni taka situacija primerna za revizijo raznih socialno-zaščitnih zakonov, ker je treba vse sile osredotočiti na nujnejše in važnejše probleme. Gospodarske organizacije v hrvatski banovini so v posebnem memorandumu zahtevale revizijo zakona o obratih, uredbe o minimalnih mezdah, zakona o zaščiti delavcev in o delavskem zavarovanju. Memorandum seveda zahteva poslabšanje tega zavarovanja. Muenja smo, da svoboda naroda brez krepke socialne zaščite ni nič vredna.

Politični:

Mirovne ofenzive

Zadnji odpor Poljakov v Varšavi je bil strit in tudi poljska posadka na polotoku Hela se je udala Nemcem. Evropsko časopisje razpravlja, kakšni so bili vzroki, da je bila Poljska v tako kratkem času premagana. Soglasno je mišljenje, da Poljska na vojno sploh ni bila pripravljena in da kot mlada država ni mogla še imeti organizirane in tehnično opremljene vojske. Poleg tega je pa imela opravka z neprimerno močnejšim nasprotnikom. Položaj Poljske je bil tem težavnejši in vsak trajnejši odpor v naprej nemogoč, ko so pričele za hrbet njene armade korakati ruske čete. V nemško-poljski vojni se je ponovno pokazalo, da zahteva današnji način vojevanja predvsem popolno tehnično opremo vojske in da samo osebno junaštvo čet še ne zadostuje za doseg uspehov.

Poljski predsednik republike Moscicki je odstopil, prav tako vlada. V Parizu je bil zaprisežen nov predsednik poljske republike Rackiewicz in imenovana nova vlada, kateri načeljuje general Sikorski.

Dokončna meja med Rusijo in od Nemcev zasedeno Poljsko je določena. Rusija se je zopet približala Evropi in bo gotovo zahtevala rešitev vprašanj, na katerih je zainteresirana. Pričakovalo se je, da bo prvi pritisk izvedla na Besarabijo. To se pa ni zgodilo. Rusija je predložila prve svoje zahteve (gotovo v sporazumu z Nemčijo) baltskim državam. Estonska, Letonska in Litva so se po vrsti udale in pristale na vojaške in politične koncesije, ki stavljajo baltske države v popolno odvisnost od Rusije. Baltskim državam bo sledila Finska. Stalno prihajajo vesti, da ni namen Rusije, da se sedaj prvenstveno angažira v Evropi, ampak da pripravlja vdor v Indijo, v osrčje angleškega kolonialnega gospodarstva.

Nemčija se prizadeva, da bi pridobila Italijo, da pokrene mirovno akcijo. Italijanski zunanji minister se je posvetoval v Berlinu z zastopniki tretjega rajha in so vzajemno sklenili obvestiti javnost, da se Nemčija in Italija odločno zavzemata za pravičen mir. V ta namen imata v načrtu: Ustanovitev nove poljske države pod protektoratom Nemčije. Nova Poljska država bo brez onega ozemlja, ki ga je zasedla Rusija, in tudi brez pokrajin, ki so spadale prej pod Nemčijo. Skliče se naj evropska konferenca, na kateri se naj uredijo problemi kolonij in Sredozemskega morja, ki so življenjskega interesa za Italijo. Seveda se pa berlinski razgovori niso samo izčrpali v akciji, ki se naj izvede za doseg miru. Gotovo je bilo dogovorjeno, kaj se bo potem zgodilo, če se mir ne doseže. Kajti zelo malo je verjetnosti, da bodeta Anglija in Francija sploh pripravljene razgovarjati se o miru na osnovah, kot jih zamišljata Italija in Nemčija. Chamberlain je v zvezi z mirovno ofenzivo izjavil, da sta šle Francija in Anglija v vojno zato, ker so bile razmere v Evropi nevzdržne, ko so morale mnoge države bodisi žrtvovati svojo svobodo, ali pa v obrambo svobode mobilizirati, samo da se ubranijo sili. Francija in Anglija ne skleneta miru, dokler ne dobe svojo svobodo Poljska in Českoslovaška. Šele potem je Anglija in Francija pripravljena razgovarjati se o miru. Po teh besedah Chamberlaina ni pričakovati, da bi mirovna prizadevanja Italije in Nemčije vodila do uspeha.

Kar se Balkana tiče, je želja Italije, da bi bila na tem področju Evrope vojna prihranjena. Govori se celo o bloku balkanskih nevtrálnih držav.

TEKOM TEDNA

Konferenca rudarjev

Kultura in denar

Vspričo težkih socialnih razmer ni pričakovati, da bi delavstvo lahko plačevalo vsaj zanj visoko vstopnino v gledališča in koncerte. Prav bi pa bilo, da se tudi delavstvu da priložnost, da čim bolj posega za rišča naše umetnosti in s tem dobi obzorja, ki so za kulturni razvoj delavstvu prav tako nujno potrebna kot za vsakega drugega. Hvalevredno je, da je uprava Narodnega gledališča v Ljubljani na prošnjo Delavske zbornice dovolila 50 odstotni popust za balkonske in galerijske seje v drami in operi. Pri gledališki blagajni je treba samo predložiti potrdilo, ki ga dobe delavci v knjižnici Delavske zbornice v Ljubljani ali pa pri svojih strokovnih organizacijah. Gledališka uprava je s tem omogočila tudi delavcem, da obiskujejo gledališče in smo prepričani, da se bodo delavci številno posluževali te ugodnosti. — Želimo le še, da bi tudi mariborsko gledališče dovolilo delavcem iste ugodnosti, kot ljubljansko gledališče.

— Komisarji v glavnih mestih. Objavljena je bilo uredba, ki določa, da sme nadzorna oblast v Beogradu, Ljubljani in Zagrebu po svobodni oceni razrešiti člane mestnega sveta ter postaviti nove mestne svete, ali komisarje. Ta določila veljajo toliko časa, dokler se ne izvolijo mestni sveti po zakonu o mestnih občinah.

— Hrvatski gospodarski svet. V banovini Hrvatski pripravljajo ustanovitev gospodarskega sveta, ki bi se intenzivno bavil z vsemi aktualnimi gospodarskimi zadevami. Tudi v Sloveniji bi bilo koristno, ako bi dobili gospodarski svet, ki bi se odmaknjen dnevi politiki bavil s perečimi gospodarskimi in socialnimi vprašanji.

— Na izredni skupščini Sokola kraljevine Jugoslavije je bila izvoljena nova uprava. Prvi namestnik starešine SKJ je br. dr. Vladimir Belajčić, kasacijski sodnik iz Novega Sada. Bratu E. Ganglu je skupščina poslala brzojavko, ki se glasi: Jugoslovanska Sokolstvo se na svoji izredni skupščini spominja tvojega dolgoletnega apostolskega dela na prvem mestu in ti izraža popolno priznanje ter zahvalo. Za tretjega starešino Saveza je bil izvoljen Jože Smrtnik iz Celja, za načelnika pa Ivo Kovač in za načelnico Elza Skalar.

— Denar Suzorja. «Hrvatski dnevnik» je poročal, da se je zglasila pri komisarju Suzorja Juriju Gaspercu deputacija hrvatskih gospodarskih krogov, ki je zahtevala, da se ves na Hrvatskem inkasirani denar za socialno zavarovanje naloži v hrvatske denarne zavode. Naslovi je, da bomo morali postaviti tudi mi zahtevo, da se ves denar, ki je nabran v Sloveniji, tudi v Sloveniji nalaga. Do sedaj se to ni zgodilo.

— Uredba o odložitvi rubežni. Pravosodni minister je izdal naredbo o odlaganju rubežni proti civilnim osebam, ki so poklicane v vojaško službo.

— Volitve v senat. Davidovičeva demokratska stranka je sklenila, da se volitev v senat ne udeleži.

— Pred volitvami v delavske zbornice na Hrvatskem. «Zagrebački list» piše, da bo ban dr. Šubašić prihodnji teden razpusil upravne odbore delavskih zbornic v Zagrebu in Splitu. Na njih mesto pa bo postavil komisarje, ki bodo pripravili svobodne volitve v te važne delavske institucije. Slično se pripravlja razpust upravnih odborov borz dela na hrvatskem teritoriju.

— Iz demokratske stranke je bil izključen odvetnik Plečević iz Arandjelovca, ki je proti strankinemu vodstvu med pristaši organiziral opozicijo. Plečević se je izrekel za sodelovanje s Cvetkovičev vladjo.

— Agitacija z letaki. Po poročilu «Hrvatskega dnevnika» se po Hrvatskem širijo letaki, kjer se napada dr. Mačka in IISS, da so s sporazumom izdali narodne interese. Podtalno agitacijo širijo frankovci.

— Notranja kolonizacija. Država je naselila v okolici Pančeva dva tisoč vojnih prostovoljcev, ki so dobili v last 17 tisoč juter zemlje, ki je s osušitvijo tamkajšnjega močvirja postala plodna. Na Hrvatskem se bavijo z vprašanjem, kako bi naselili Hrvate v krajih, ki so zelo redko naseljeni in zato nimajo življenjskih pogojev.

— Za pomočnika generalnega direktorja Suzorja je imenovan dr. Milan Ježić.

— Minister za socialno politiko in narodno zdravje dr. Srdjan Budisavljević sprejema stranke v torkih, sredo, četrtek in petek od 12. do 13. ure. V ponedeljkih in sobotah ne bo sprejemal. Stranke se morajo prijaviti šefu kabineta do 10. ure onega dne, ko žele biti sprejete.

— Kulturna in socialna revija «Misel in delo» je posvetila zadnjo številko sodobni Bolgariji in prinaša več značilnih člankov in beležk.

— Povišana pristojbina za potne liste. Pristojni uradi smejo izdati odslej potni list ali vizum šele takrat, če se je stranka izkazala, da je plačala posebno pristojbino 50 dinarjev, ki jih je poslali po pošti hranilnici za račun uprave za turizem pri ministrstvu za trgovino in industrijo.

— Navijalec cen. Pred beograjskim sodiščem so se vršile prve razprave proti kršiteljem določil uredbe o pobijanju draginje. Trgovci, ki so brez potrebe kupičili blago v svojih skladiščih, so bili kaznovani po šest tisoč dinarjev in z odvzemom blaga. Trgovci, ki niso označili blaga s cenami, so bili kaznovani s tremi tisoč dinarji.

— Združenje vojnih invalidov se bo v smislu nove upravne razdelitve države reorganiziralo. Ustanovljeno bo srbsko, hrvatsko in slovensko društvo invalidov. Vsa tri društva pa bodo zvezana v Zvezi vojnih invalidov s sedežem v Zagrebu.

— Novi urad za zaščito dece. Na seji glavnega odbora Jugoslovanske unije za zaščito dece je bil ustanovljen na prizadevanje Nj. Vel. kraljice Marije, ki je predsednica unije, poseben urad za zaščito dece. Upravljal ga bo poseben odbor, ki bo pod njenim pokroviteljstvom, in bo v primeru vojne prevzel pod javno zaščito okrog 200 tisoč otrok.

— Stavka v osiješki sladkorni tovarni je končana. V soboto je prenehala v osiješki tovarni sladkorja dvodnevna stavka. Vzrok stavke so bile prenizke plače delavcev. Pogajanja med delavci in podjetjem sprva niso imela uspeha, ker so zastopniki delavcev stavili prevelike zahteve. Šele ko je tovarna stopila v neposreden stik z delavci je stavka prenehala. Pogajanja so se uspešno zaključila. Delavcem so precej povišali plače, naker so ti takoj začeli z delom.

— Prepovedani shodi. Hrvatski ban je izdal proglas, s katerim za nekaj časa prepoveduje vse shode na Hrvatskem, da se duhovi pomire.

— Aretiran konfident. V Zagrebu so aretirali bivšega konfidenta zagrebske policije Branka Zweigerja, ki ga dolže raznih nezakonitih dejanj.

V nedeljo dne 1. oktobra se je vršila v Trbovljah konferenca rudarskega delavstva, na kateri so bile zastopane vse naše podružnice. Poleg naše organizacije so se konference udeležili tudi zastopniki Zveze rudarjev Jugoslavije, jugoslovanske strokovne zveze in zastopniki II. rudarske skupine.

Na konferenci se je razpravljalo o uvedbi plačanih dopustov za rudarje, nadalje o spremembi pravil Bratovske skladnice in o § 221. obrtnega zakona. Konferenca je podrobno razpravljala o vseh navedenih vprašanjih. Debatna je bila stvarna in zelo živahna. Iz posameznih poročil se je videlo, da je delavstvo glede vseh teh vprašanj enotno. Zato bo treba storiti vse, da se čimprej uvede plačani dopust za rudarsko delavstvo, da se čimprej doseže spremembo pravil Bratovske skladnice in da se pravilno tolmači § 221. obrtnega zakona ter da se popravi krivica, ki je bila storjena delavcem s tem, da jim je podjetje neupravičeno odtegovalo po 10 din, ko so bili na orožnih vajah.

Po končani debati in referatih je konferenca sprejela dve spomenici, ki sta bili poslani g. ministru za šume in rudnike in g. ministru za socialno politiko. Na Delavsko zbornico je bilo odposlano posebno pismo, ki se v glavnem nanaša na § 221. obrtnega zakona.

Naposled je bilo sklenjeno, da bo prav zaradi teh zadev odpotovala v Beograd posebna delegacija vseh treh strokovnih organizacij, ki so se udeležili konference, zastopnik II. rudarske skupine, poleg teh pa bo povabljen tudi glavna Bratovska skladnica.

Prva spomenica

Gospod Minister!

Rudarski delegati, zbrani kot predstavniki vsega rudarskega delavstva dravske banovine na konferenci v Trbovljah dne 1. oktobra 1939, so po zaslišanju referata o potrebi spremembe pravil o bratovskih skladnicah ugotovili sledeče:

1. da se je s pravili o bratovskih skladnicah z dne 30. decembra 1937, M. S. št. 1064, stopiša v veljavo s 1. januarjem 1938, v gotovih paragrafih poslabšalo stanje pravic in nadej zavarovancev napram prejšnjim pravilom;

2. da je sprememba obstoječih pravil vsled tega nujno potrebna.

Zaradi tega stajljamo spodaj navedene predloge za spremembo in kateri so bili soglasno sprejeti na skupščini glavne Bratovske skladnice v Ljubljani dne 11. maja 1938 in dne 7. junija 1939.

I. K § 13 se v zadnjem odstavku črta

od besede «reducirani» vse ostalo besedilo.

II. K § 50 se ostavi besedilo pravil § 50 pred 1. januarjem 1938.

III. K § 64 naj se prvi odstavek glasi: Zavarovančeva žena in njegovi otroci, nadalje oni člani širše rodbine, ki nimajo nikakršnih dohodkov in žive z zavarovancem v skupnem gospodinjstvu in jih izključno on vzdržuje iz svojega zaslužka, kar je treba dokazati oblastvom, potem imajo pravico do teh-le pomoči:

IV. K § 82 se ostavi besedilo pravil pred 1. januarjem 1938.

V. K § 119 naj se črta prvi odstavek in ostane v veljavi za upokožitev le § 107 pravil.

Natančnejšo utemeljitev za spremembo zgoraj navedenih paragrafov si bomo dovolili g. Ministra zaprositi za osebno audienco.

G. Minister, sprejmite izraze našega odličnega spoštovanja.

Trbovlje, dne 1. oktobra 1939.

Druga spomenica

Gospod Minister!

Rudarski delegati, zbrani kot predstavniki vsega rudarskega delavstva dravske banovine na konferenci v Trbovljah dne 1. oktobra 1939, so po zaslišanju referata o potrebi uvedbe plačanih dopustov za rudarsko in plavžarsko delavstvo ugotovili sledeče:

1. da so za rudarje uvedeni plačani dopusti že v vseh ostalih državah;

2. da so tudi v naši državi uvedeni plačani dopusti z določili kolektivne pogodbe za vse delavstvo v državnih rudarskih in plavžarskih podjetjih. V zadnjem času pa tudi pri svinčenih rudnikih v okolici Kosovske Mitrovice;

3. da so se predstavniki naše rudarske industrije izjavili, da ne bodo prej pristali na uvedbo plačanih dopustov, dokler ne bodo zakonskim potom v to primorani.

Ker smatramo, da je poklic rudarjev eden izmed najtežjih in zdravju rudarjev najbolj nevaren, kar dokazujejo tozadevne statistike in

ker ne moremo razumeti, zakaj ne bi bili vsi rudarji enako deležni izboljšanja v socialnem napredku, Vas naprošamo, g. Minister, da blagovolite potrebno ukreniti, da se čimprej uveljavijo zakonitim potom plačani dopusti za vso rudarsko in plavžarsko delavstvo v državi, po določilih, kakor je to predvideno v Radnem ugovoru za rudarje državnih rudarskih podjetij.

Sprejmite g. Minister izraze našega odličnega spoštovanja.

Trbovlje, dne 1. oktobra 1939.

POHIŠTVO!

E. ZELENKA

tovarna pohištva, tapetništvo in vse stanovanjske opreme
MARIBOR, Ulica 10. oktobra štev. 5

— Beg industrije iz Slovenije. Iz Beograda poročajo, da bo jeklarna Jurija grofa Thurnskega prenesla svoj sedež v Beograd. Begu industrije iz Slovenije bi se moralo napraviti odločen konec. Industrije, ki imajo svoje obrate v Sloveniji, bi morale imeti tudi svoje sedeže v Sloveniji. V prvem četrtletju je samo Ljubljana izgubila šest industrij, dočim je beograjska industrijska zbornica v prvih devetih mesecih letošnjega leta izdala 36 pordil za dovoljenje za ustanovitev novih industrijskih podjetij.

— Dečje rente in vdovske podpore. Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani opozarja svoje umrlih članov, ki so za zavarovanje za onemoglost, starost in smrt po 1. septembru 1937 vplačali vsaj 100 tedenskih prispevkov, da prijavi za dečjo rento ali vdovsko podporo brezpogojno prilože: 1. mrlški list, 2. družinski izkaz (izpisek oziroma poročilo župnijske matice). Obe listini dobe svojci v župnišču ter sta v smislu § 189. ZZD kelekoy prosti.

Iz naših delavskih krajev

Jesenice

Razpis nedeljske zdravniške službe. Za mesec oktober 1939 se odreja naslednji vrstni red zdravniške službe ob nedeljah, ki velja za vse družinske člane in zavarovane člane brez razlike na njih bivališče, in sicer: 8. oktobra g. dr. Čeh Milan; 15. oktobra g. dr. Keržan Bartol; 22. oktobra g. dr. Hafner Jože; 29. oktobra g. dr. Čeh Milan.

Medvode

V nedeljo se je vršil v Medvodah lepo uspeli članski sestanek, katerega se je udeležil tudi zastopnik centrale tov. Rupnik Franjo. Tovariš predsednik je podal obširno poročilo o delovanju organizacije. Dotaknil se je vseh perečih vprašanj, ki se tičejo delavstva papirnice, tekstilnega delavstva in težkega vprašanja delavstva, ki je zaposleno v Medičevi tovarni firneža in lakov. V tej tovarni je 16

delavcev dobilo odpoved, katera pa ni povsem v soglasju s podpisano kolektivno pogodbo. Predsednik je tudi apeliral na članstvo, da naj v redu izpolnjuje svoje članske dolžnosti ter poravnava članarino, sicer bo članstvo, ki ne izpolnjuje dolžnosti napram organizaciji, izgubilo vse pravice in zaščito organizacije. Vsem tovarišem, ki ne izpolnjujejo v redu svojih članskih dolžnosti, bo ustavljena «Nova Pravda».

Mežica

Podružnica Narodne strokovne zveze v Mežici sporoča vsemu članstvu, da se bo vršila v nedeljo dne 8. oktobra 1939 ob 9. uri dopoldne širša odborova seja, na katero se vabijo vsi člani. Udeležba članstva je važna, kajti na seji se bo razpravljalo o predvidenih prireditvah ter o aktualnih delavskih in drugih važnih vprašanjih naše podružnice.

Torej, tovariši! Na svidenje v nedeljo dopoldne ob devetih.

Na vprašanje - odgovor

Franč V., Celje. — V trgovskem podjetju sem bil zaposlen kot hlapec. Imel sem mesečno plačo. Zdaj mi je gospodar odpovedal na osem dni. Če sem imel mesečno plačo, mislim, da bi mi

moral odpovedati gospodar na mesec dni. — Če ste bili pri vstopu v službo dogovorjeni, da imate z mesečno plačo tudi enomesečni odpovedni rok, potem Vam bi moral gospodar odpovedati

tako, kakor sta se dogovorila. Če pa tega dogovora ni bilo, potem Vam ima gospodar pravico odpovedati po obrtnem zakonu na štirinajst dni. Na osem dni Vam v nobenem primeru ne more odpovedati. Če se ne boste z gospodarjem mirno poravnali, prijavite svoj zahtevek sreskemu sodišču. Preskrbite si pa prej izkaz o imovinskem stanju.

Marija P., Ljubljana. — Že več let sem pri istem gospodarju zaposlena kot kuharica. Nobeno leto še nisem imela dopusta. Ko sem letos zahtevala dopust, mi ga gospodar ni hotel dati, češ da do dopusta nimam pravice. — Za hišne posle ureja vprašanje dopustov poselski red, ki v § 10 pravi: Po dveletnem službovanju brez presledka ima posel pravico vsako nadalnje leto do nerazdeljenega dopusta enega tedna. Nastop dopusta naj se določi sporazumno z ozirom na potrebe gospodinjstva in na osebne razmere posla, in sicer praviloma v času velikih počitnic. Poleg tedenske plače gre poslu za čas dopusta doklada za hrano v višini polmesečne plače v gotovini, ki se mora v polnem znesku odšteti ob nastopu dopusta naprej. V svojem dopisu omenjate, da Vam gospodar grozi z odpovedjo službe. Tudi za primer, če Vam gospodar odpove službo, ker ste zahtevali plačan dopust, je gospodar dolžan plačati odškodnino za dobo preprečenega dopusta.

Matevž M., Javornik. — Oddal sem svojega sina v učenje mizarstvu mojstru. Po štirinajstih dneh je pa sina odpustil, češ da za mizarstvo obrtni ni sposoben. Utemeljitev odpusta je pa izmišljena in je mojega sina odpustil le zato, ker sem po nekaj dneh učenja prosil, da naj zaposli mojega sina predvsem v delavnici, ne pa v svojem stanovanju za hišna dela. — Prvi mesec zaposlitve se po obrtnem zakonu lahko brez odpovedi odpove učno pogodbo. Prvi mesec učenja je smatrati za poskusno dobo. Sicer se pa kar pomirite. Boljše je, da Vaš sin takoj prve dni zapusti mojstra, pri katerem nima izgledov, da bi se kdaj izučil obrti. Poiščite si drugega mojstra, pri katerem boste imeli jamstva, da se bo sin res učil mizarstva, ne pa poselskih del.

Ugoden nakup manufakture pri

I. TRPIN - U

Oglejte si izložbe. Blago in cene govorijo

**INSERIRAJTE V
„NOVI PRAVDI“**

Conan Doyle:

Skrivnostni dogodek

Nekega jutra sem sedel s svojo ženo pri zajterku, ko mi je strežnica prinesla brzojavko. Bila je od Sherlocka Holmesa in se je glasila takole:

«Ali imaš nekoliko dni časa? Pravkar so brzojavili po mene iz zapadne Angleske radi neke žaloigre v Boscombe Valley. Zelo bi me veselilo, ako bi šel z menoj. Zrak in scenerija krasna. Odhajam s postaje Paddington ob 11.15.»

«Kaj praviš k temu, dragi?» je rekla moja žena ter se ozrla proti meni. «Ali pojdeš?»

«V resnici ne vem, kaj bi dejal. Sedaj imam ravno precej bolnikov.»

«Oh, Anstruther rad opravi tvoje delo. V zadnjem času si nekam bled, mislim, da ti bo izprememba dobro dela in vrhutega se že od nekaj tako močno zanimaš za slučaje mr. Sherlocka Holmesa.»

«Nehvaležno bi bilo od mene, ako bi se ne, ko vidim, kaj sem pridobil z enim izmed njih, sem odgovoril. «Ako pa grem, se moram takoj pripraviti, kajti samo pol ure imam še časa.»

Moje življenje po afganistanskih taboriščih je imelo vsaj ta uspeh, da je naredilo iz mene točnega in vedno pripravljenega popotnika. Moje potrebe so bile maloštevilne in preproste in tako še ni poteklo pol ure, ko sem sedel s svojim kovčgom v kočiji ter drdral proti postaji Paddington. Sherlock Holmes je hodil po peronu gori in doli; njegov dolgi sivi popotni plašč in tesno se prilagajoča čepica sta delala njegovo visoko, suho postavo celo še večjo in bolj suho.

«V resnici je jako lepo od tebe, da greš z menoj, Watson», je rekel. Zame je velikega pomena, da imam poleg sebe človeka, na katerega se morem popolnoma zanesti. Krajevna pomoč je vedno ali brez vrednosti ali pa pristranska. Ako pa zavzameš ona dva sedeža v kotu, kupim med tem vozne listke.»

V kupeju sva bila čisto sama; razen naju se je nahajal v njem samo še velikanski kup časnikov, ki jih je Holmes prinesel s seboj. Med temi je brskal, jih čital, si tupatam kaj zapisal in premišljal, dokler nismo imeli Readinga za seboj. Nato je iz vseh skupaj naredil orjaško kroglo ter jo vrgel na polico.

«Ali si že kaj čul o tem slučaju?» je vprašal.

«Niti besedice. Že nekaj dni nisem videl časnika.»

«V londonskih časnikih ni posebno natančnih poročil. Ravno kar sem pregledal vse najnovejše liste, da bi izvedel podrobnosti. Iz tega, kar povzemam iz njih, se mi vidi, da je to eden onih preprostih slučajev, ki so tako neznanosko težavni.»

«To se nekam čudno sliši.»

«Vendar je popolnoma resnično. Posebnost je skoro v vsakem slučaju neko oporišče. Tem manj izrazovit in bolj navaden je zločin, toliko težje ga je razjasniti. V tem slučaju pa gre za jako resno obtožbo proti sinu umorjenega.»

«Torej imamo umor pred seboj, kaj ne?»

«No, sodi se, da je nekaj takega. Ne smatram ničesar za gotovo, dokler nimam prilike, da si osebno ogledam celo zadevo. Sedaj ti pa hočem na kratko povedati, kaj se je zgodilo, kolikor sem mogel posneti iz časnikov.»

Boscombe Valley je selska pokrajina ne daleč od Rossa v Herefordshiru. Največji zemljiščni posestnik v onem kraju je neki mr. John Turner, ki si je v Avstraliji pridobil denarja in se pred nekoliko leti povrnil v svojo staro domovino. Eno njegovih farm, in sicer ono po imenu Hatherley, je imel v najemu mr. Charles Mc. Carthy, ki je bil tudi nekaj v Avstraliji. Ta dva sta se že od tam poznala in radi tega ni bilo nič nenaravnega, da sta skušala ostati kolikor mogoče blizu skupaj, ko sta se

prišla semkaj naselit. Turner je bil očitno bogatejši, in tako je postal Mc Carthy njegov najemnik; zdi se pa, da sta se smatrala popolnoma enaka drug drugemu, ker sta pogosto skupaj občevala. Mc Carthy je imel enega sina, fanta kakih osemnajstih let, Turner je imel edino hčerko iste starosti, nobeden obeh pa ni imel več žene. Videti je bilo, da sta se izogibala sosednjih angleških družin in živela bolj sama zase, akoravno sta bila Mc Carthyja zelo vneta za šport in so ju pogosto videvali pri dirkah v sosesčini. Mc Carthy je imel dvojce poslov — enega hlapca in eno dekle. Turner pa je imel večjo družino, najmanj pol tucata glav. Toliko sem mogel izvedeti o teh dveh družinah. Sedaj pa k stvari.

Dne 3. junija, to je minuli ponedeljek, je Mc Carthy odšel okoli treh popoldne s svojega doma Hatherley ter se podal v smeri proti Boscombskemu ribnjaku; to je majhno jezerce, ki ga je naredila razširjajoča se reka, ki teče po Boscombe Valley. Zjutraj je bil s svojim hlapcem v Rossu in temu je povedal, da se mora poizkusiti proti domu, ker ima ob treh važen sestanek. S tega sestanka pa se ni več povrnil.

Od farme Hatherley do Boscombskega ribnjaka je kake četrt milje daleč in na potu do tja sta ga videla dva človeka. Prva je bila neka stara ženska, koje ime ni navedeno, drugi pa William Crowder, logar v službi mr. Turnerja. Obedve pričji sta izjavili, da je bil Mc Carthy sam. Logar pa je dalje izpovedal, da je nekoliko minut potem, ko je srečal Mc Carthyja, videl tudi njegovega sina mr. Jamesa Mc Carthyja, ki je šel s puško pod ramo v isti smeri. Po njegovi najboljši sodbi je bilo tedaj še mogoče očeta videti, in sin je šel gotovo za njim. Vse to mu ni prišlo več na misel, dokler ni zvečer čul o žaloigri, ki se je prigodila.

Obadva Mc Carthyja so videli tudi še potem, ko jih je logar William Crowder izgubil izpred oči. Boscombski rib-

njak je okoli in okoli dobro obraščen, samo ob robu raste nekoliko trave in dračja. Neko štirinajstletno dekle Patience Moran, hči oskrbnika posestva Boscombe Valley, je bila tačas v gozdu in trgala cvetlice. Ona izjavlja, da je videla, ko je bila tamkaj, na robu gozda in blizu jezera mr. Mc Carthyja in njegovega sina in da je bilo videti, da sta se razvneto prepirala. Slišala je mr. Mc Carthyja starejšega, kako je srdito vpil nad svojim sinom in videla, da je poslednji vzdignil svojo roko, kakor da bi hotel svojega očeta udariti. Deklica se je vsled njunega prepira tako prestrašila, da je zbežala in ko je prišla domov, je povedala svoji materi, da je videla blizu Boscombskega ribnjaka oba Mc Carthyja, ki sta se med seboj srdito prepirala in da se je bala, da se ne bi stepla. Komaj je deklina izpregovorila te besede, je prišel k oskrbnikovim mladi Mc Carthy ter povedal, da je našel v gozdu svojega očeta mrtvega, ter prosil oskrbnika pomoči. Bil je jako razburjen, brez klobuka in puške in na njegovi desni roki in rokavu so videli sveže krvave sledove. Ko so šli z njim, so našli mrtvo truplo njegovega očeta ležati v travi poleg ribnjaka. Glavo so mu bili razbili ponovni udarci z nekim težkim, topim orodjem. Njegove poškodbe so bile take, da jih je prav lahko prizadejalo kopito sinove puške, ki so jo našli v travi nekoliko korakov daleč od trupla. Z ozirom na te okolščine so mladeniča takoj aretirali; sodna preiskava, ki se je vršila v torek, je izrekla, da se je izvršil «premišljen umor», v sredo so ga pa izročili sodišču v Rossu, ki je odkazalo njegov slučaj prihodnjemu porotnemu zasedanju. Taka so glavna dejstva, kakor so jih dognali pred koronerjem in policijskim sodiščem.»

«Bolj hudobnega zločina bi si skoraj ne mogel misliti», je pripomnil. «Ako je kdaj dokazovanje po indicijah kazalo na pravega zločinca, se zgodi v tem slučaju.» (Nadaljevanje sledi.)